

**UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE
ȘI MEDICINĂ VETERINARĂ BUCUREȘTI
Facultatea de Horticultură**

ING. DIACONU LUMINIȚA COSMINA

***VALOAREA BIOLOGICĂ ȘI CULTURALĂ
A GERMOPLASMEI DE CĂPȘUN (*Fragaria x ananassa*)
ȘI UTILITATEA EI ÎN PROGRAMELE DE AMELIORARE GENETICĂ***

TEZĂ DE DOCTORAT

**Conducător științific,
Prof. Asoc. Dr. Doc. VASILE COCIU
Membru titular A.S.A.S.**

**BUCUREȘTI
2006**

CUPRINS

INTRODUCERE	5
Capitolul I. DIVERSITATEA GENETICĂ A GENULUI <i>FRAGARIA</i>	7
1.1. Originea, răspândirea și importanța genului <i>Fragaria</i>	7
1.2. Caracterizarea speciilor spontane și cultivate ale genului <i>Fragaria</i> ..9	
1.2.1. Specii diploide	9
1.2.2. Specii tetraploide	12
1.2.3. Specii hexaploide	13
1.2.4. Specii octoploide	14
1.2.5. Soiuri noi obținute între speciile genului <i>Fragaria</i>	16
1.3. Originea și importanța speciei <i>Fragaria x ananassa</i> Duch.	18
Capitolul II. OBIECTIVELE MODERNE DE AMELIORARE GENETICĂ A SOIURILOR DE CĂPȘUN	21
2.1. Importanța programelor de ameliorare genetică	21
2.2. Obiectivele moderne ale ameliorării speciei <i>Fragaria x ananassa</i> Duch.....	24
2.3. Materialul biologic inițial, utilizat în ameliorarea căpșunului	26
Capitolul III. METODE DE AMELIORARE GENETICĂ A CĂPȘUNULUI (<i>FRAGARIA X ANANASSA</i>)	31
3.1. Metode convenționale de ameliorare genetică	31
3.1.1. Hibridarea interspecifică și consangvinizarea	31
3.1.2. Hibridarea interspecifică	32
3.1.3. Hibridarea intergenerică	36
3.1.4. Mutageneza in vivo	38
3.2. Metode moderne. Implicarea biotehnologiei în lucrările de ameliorare genetică a căpșunului	38

Cuprins

3.2.1. Mutageneza <i>in vitro</i>	38
3.2.2. Tehnici folosite pentru dublarea numărului de cromozomi ...	39
3.2.2.1. Poliploidizarea prin tratamentul <i>in vivo</i> cu colchicină	41
3.2.2.2. Poliploidizarea prin tratamentul <i>in vitro</i> cu colchicină	42
3.2.3. Tehnici pentru inducerea variabilității genetice în cultura <i>in vitro</i> de celule și țesuturi la speciile de <i>Fragaria</i>	44
3.2.3.1. Poliploidizarea prin cultura <i>in vitro</i> de celule și țesuturi somatice	46
3.2.3.2. Aplicații potențiale ale variabilității somaclonale induse la specia <i>Fragaria x ananassa</i>	47
3.2.4. Inducerea haploidiei prin androgeneză	48
Capitolul IV. REALIZĂRI ÎN AMELIORAREA SOIURILOR DE CĂPȘUN	50
4.1. Realizări în ameliorarea căpșunului pe plan mondial	50
4.2. Realizări în ameliorarea căpșunului în România	59
Capitolul V. NECESITATEA, OBIECTIVELE, MATERIALUL BIOLOGIC ȘI CADRUL DE DESFĂȘURARE AL CERCETĂRILOR PROPRII	61
5.1. Necesitatea cercetărilor	61
5.2. Obiectivele cercetărilor proprii	61
5.3. Materialul biologic folosit în cercetare	62
5.3.1. Metodele de lucru folosite	64
5.4. Cadrul de desfășurare al cercetărilor. Caracterizare generală a zonei	74
5.4.1. Condițiile climatice și influența lor asupra înfloritului și fructificării căpșunului	75
5.4.2. Temperatura aerului	75
5.4.3. Precipitațiile și umiditatea relativă a aerului	81

5.4.4. Regimul eolian	82
5.4.5. Solul	82
Capitolul VI. REZULTATELE OBTINUTE ȘI INTERPRETAREA LOR	84
6.1. Variabilitatea unor însușiri și caractere privind planta	84
6.1.1. Variabilitatea și caracterizarea însușirii „ <i>începutul înfloritului</i> ”	84
6.1.2. Variabilitatea și caracterizarea însușirii „ <i>maturitatea de recoltare</i> ”	90
6.1.3. Variabilitatea și caracterizarea însușirii „ <i>numărul de zile de la înflorit la recoltare</i> ”	94
6.1.4. Variabilitatea și caracterizarea însușirii „ <i>viabilitatea polenului și capacitatea de germinare</i> ”	97
6.2. Variabilitatea unor însușiri și caractere privind fructele pentru consum în stare proaspătă	101
6.2.1. Variabilitatea și caracterizarea însușirii „ <i>mărimea fructului</i> ”	102
6.2.2. Variabilitatea și caracterizarea însușirii „ <i>fermitatea pulpei</i> ”	104
6.3. Variabilitatea unor însușiri și caractere privind fructele pentru industrializare	106
6.3.1. Variabilitatea și caracterizarea însușirii „ <i>conținutul în substanță uscată solubilă</i> ”	106
6.3.2. Variabilitatea și caracterizarea însușirii „ <i>aderența caliciului</i> ”	109
6.4. Corelații între principalele caracteristici	110
6.4.1. Corelația dintre capacitatea de germinare a polenului și viabilitate	110
6.4.2. Corelația dintre greutatea medie a unui fruct și fermitate ...	111
6.4.3. Corelația dintre greutatea medie a unui fruct și mărime	112

Cuprins

6.4.4. Corelația dintre fermitatea fructului și mărime	112
6.4.5. Corelația dintre fermitatea fructului și numărul zilelor de la 1 ian. la recoltare	113
6.4.6. Corelația dintre numărul zilelor de la 1 ian. la înflorire și numărul zilelor de la 1 ian. la recoltare	113
6.5. Capacitatea de păstrare a fructelor de căpșun (Shelf-life)	114
6.6. Fișele de caracterizare morfologică a soiurilor studiate	120
Capitolul VII. CONCLUZII	193
BIBLIOGRAFIE	199

INTRODUCERE

Motto: "...dar nici unul perfect, universal adaptat și etern." (A. BOTAR, 1984)

Apariția sa cu numai un sfert de mileniu în urmă, conferă căpșunului statutul de unică specie fructiferă al cărei istoric este în întregime cunoscut (Darrow, 1966). La începutul secolului XX, ca rezultat al pasiunii cultivatorilor amatori mai degrabă decât a lucrărilor sistematice de ameliorare, în cele câteva țări cultivatoare (Franța, Anglia, Olanda, Elveția, Germania, Italia, SUA) existau câteva zeci de soiuri de căpșun. Succesul comercial de mari proporții al fructelor de căpșun a determinat inițierea unor ample programe de ameliorare în majoritatea țărilor cu pondere însemnată în cultura acestei specii, care în ultimele decenii au avut ca rezultat o îmbunătățire radicală a caracteristicilor și performanțelor soiurilor cultivate.

Calitățile nutritive și organoleptice ale fructelor (gust și aromă deosebită, conținut bogat în vitamina C), pretabilitatea la prelucrări casnice, precum și impresionanta sa adaptabilitate ecologică conferită de înaltul potențial de variabilitate genetică, au determinat o extindere de mari proporții a suprafețelor cultivate cu căpșun pe plan mondial. Prin urmare, arealul de cultură cuprinde în prezent zonele cu climat temperat, mediteranian, subtropical și chiar continental subarctic (ex. Suedia, Norvegia, Finlanda, Canada). Extinderea acestei specii în zone noi este o consecință directă a creșterii cererii de căpșuni, în egală măsură pentru consumul în stare proaspătă și pentru industria de prelucrare (sub formă de sucuri naturale, siropuri, lichioruri, gemuri, dulcețuri, jeleuri, fructe confiate pentru produse de cofetărie și patiserie, fructe pentru iaurt, etc.), precum și a limitărilor asociate cu posibilitățile de păstrare și transportul la mari distanțe. Nu lipsit de importanță este și faptul că fructele de căpșun, a căror coacere se produce în lunile mai-iunie, acoperă golul existent pe piața de fructe proaspete înainte de apariția cireșelor și a celorlalte fructe de zonă temperată (piersici, caise, mare, pere, prune, etc.)

Introducere

Rolul important al căpșunelor în ansamblul comerțului mondial de fructe este în mod concludent reflectat și de faptul că producția globală a acestei specii depășește de 1,6 ori producția mondială de cireșe. SUA sunt principalul producător mondial de căpșuni, urmate în ordine de Spania, Japonia, Polonia, Italia, Coreea de Sud, Franța și Mexic. În contextul creșterii suprafețelor cultivate cu căpșun și al introducerii în cultură a unor soiuri noi, de mare productivitate și cu calitate îmbunătățită a fructelor, este semnificativ faptul că producția mondială de căpșuni s-a dublat în ultimii 25 de ani.

În România, cultura căpșunului este în plină dezvoltare, în special în zonele din sud și nord-vest. Având în vedere condițiile de climă și sol deosebit de favorabile pe care această specie le găsește în multe regiuni de pe teritoriul României, existența unei largi piețe de desfacere a producției și rentabilitatea ridicată a culturii căpșunului, este explicabil interesul crescând al amelioratorilor față de această valoroasă specie fructiferă.

Din miile de soiuri de căpșun create în decursul timpului în diferite zone ale globului, numai 30-40 de soiuri s-au cultivat în mod industrial. Acest lucru denotă că marea lor majoritate nu s-au adaptat condițiilor de mediu, nu au rezistat atacului din ce în ce mai agresiv al bolilor, nu au satisfăcut din punct de vedere calitativ, fie pe cultivatori, fie pe consumatori. Ca urmare, mai devreme sau mai târziu, ele au fost abandonate, fiind de fiecare dată înlocuite cu noi și noi soiuri, mai valoroase din anumite puncte de vedere, dar niciodată perfecte.

Rapiditatea cu care soiurile vechi sunt schimbate cu cele noi evidențiază în timp succesul amelioratorilor. La rândul lor și ele sunt schimbate cu alte soiuri mai bune, mai rezistente la boli și dăunători, la condițiile pedoclimatice, etc. De aceea, este evidentă necesitatea cercetărilor sub aspectul cunoașterii eredității caracterelor, comportării formelor parentale în procesul de selecție, transmiterii prin ereditate a caracterelor noi și obținerea soiurilor ameliorate ca scop final al programelor de ameliorare.